

Jana VEJVODOVÁ: Herní automat jako iniciátor vztahů v herně. Praha: FHS UK 2015, 46 s.

Jana Vejvodová si pro svou bakalářskou práci zvolila nesmírně zajímavý, ale obtížně přístupný terén herny a hracích automatů. Zaměřila se na otázku, jakým aktérem je samotný hrací automat, jaké aktéry k sobě váže a jakou síť vztahů všichni tito aktéři dohromady tvoří. Teoreticky svou práci ukotvila v teorii her R. Calloise, dramaturgickém modelu E. Goffmana, interpretacích moci M. Foucaulta a material culture A. Appaduraie. Vlastní výzkum pak realizovala prostřednictvím etnografického přístupu, přičemž využila svou pozici asistentky majitele herny.

Práce je standardně členěná na teoretickou, metodologickou a empirickou část. Teoretická část je dosti ambiciózní – jak výběrem samotných titulů, tak šíří záběru, který autorka volí jako teoretické zázemí vlastního výzkumu. Jakkoli jde z části spíše o výpisky a citace, jež nejsou spojeny v jednoduší text, autorce se daří vyložit klíčové teze jednotlivých autorů. Byť se v textu občasné nacházejí nejasné formulace typu „U hazardních her je těžší odhalit vliv kultury, vliv hazardních her sice může někdo hodnotit jako neblahé /sic!/, ale přesto jsou velice významné“ (s. 4; kauzální souvislost jednotlivých tvrzení v souvětí mi zůstala skryta).

Metodologie výzkumu je pojata primárně s odkazem na „etnografování“ Y. Abu Ghoshe a T. Stöckelové. Je třeba ocenit, že se autorka v textu opravdu významně zabývá reflexivitou výzkumu (méně už jeho determinovaností, situovaností a procesualitou). Proto trochu překvapí, že pro vlastní postup etnografie čerpá ze schématického Hendla. Rukopis původní práce k souborné zkoušce ze společenských věd pak vedle členění metodologického oddílu prozrazuje i občasné ponechání budoucího času (s. 21n). A zamrzí také, že v textu absentuje podrobný popis vzorku (samozřejmě v mezích, v nichž měla autorka přístup k sociodemografickým datům). Drobným pochybením je pak desinterpretace tzv. procedurální etiky (ostatně etickým dilematům se autorka věnuje více v ostatních kapitolách metodologické části než v té, která je pojmenována Etické otázky společenskovedního výzkumu).

Jádrem etnografického výzkumu by měla být empirická část, kde by měly být představeny výsledky vlastního výzkumu a jejich interpretace. To se autorce velmi pěkně daří v úvodních pasážích tohoto oddílu, věnovaných představení terénu a jeho aktérů, kde jí v interpretaci pomáhá Goffmanův dramaturgický model. V dalších pasážích, tj. rozpravách o mocenských vztazích v herně a především v interpretaci herního automatu jako aktéra (po vzoru material culture) už jakoby poněkud ztrácela dech. Jednak se spíše než k prezentaci barvitých dat uchyluje k popisům, jež v datech z výzkumu příliš ukotveny nejsou, jednak (ve vztahu k šíři záběru teoretické části) i interpretace dat zůstávají poněkud ploché. Jak je to např. s komodifikací, pokud autorka tvrdí, že nejoblíbenější je automat se zastaralým vzhledem, ač současným programem (s. 39). Či třeba Callois, jako jedno z primárních východisek textu, se ke slovu nakonec dostane jen jednou a heslovitě. Přitom např. výpověď Luboše o tom, že i zaměstnanci se stávají aktéry hry (s. 42), po hlubší interpretaci přímo volá. Jinými slovy, výstupem etnografie by měl být deskriptivně i interpretativně kumulovaný příběh, který čtenáře čím dál víc vtahuje do daného terénu. Autorce se naopak v obou rovinách terén s postupem textu poněkud

rozpadá, stává se schématickým a zanechává ve čtenáři řadu otázek. Např. jaký je systém ekonomických vazeb (na čem majitel herny vydělává, není-li to občerstvení)? Opravdu do terénu nezasáhla veřejná a velmi živá debata o restrikci heren a herního prostředí?

Na druhou stranu je třeba vyzdvihnout, že sledované prostředí není samo o sobě jednoduché, a stejně tak kombinace teoretických rámců, jež jsou paradigmaticky odlišné, není pro interpretační nároky banální. Výše uvedená „ztráta dechu“ tedy může padat na vrub obtížnosti zadání. Ostatně v závěru autorka stručně, nicméně jasně rekapituluje výsledky svého bádání a lze konstatovat, že její práce může sloužit jako odrazový můstek dalšímu výzkumu v daném terénu. Text by nicméně bezpochyby nepoškodilo, pokud by prošel ještě jednou jazykovou korekturou.

Závěrem lze konstatovat, že Jana Vejvodová předloženým textem splnila nároky kladené na bakalářské práce. Doporučuji tedy její práci k obhajobě a vzhledem k výše uvedenému ji navrhuji hodnotit jako velmi dobrou.

Praha, 9. 9. 2015

Mgr. Hedvika Novotná